

ભાગ્યેશ જહા

એક અનોખું વ્યક્તિત્વ. એક સંગમસ્થાન જ્યાં સંસ્કૃત, ગુજરાતી અને અંગ્રેજી મળે, ભળે.

ઠ્ઠદયથી કવિ, તાલીમથી બ્યુરોક્રેટ, પણ અનુભવે સંવેદનશીલ અને દ્રષ્ટિવંત વહીવટકર્તા.

અસરકારક વક્તા, હાસ્યની સહજ સ્ફુટ થતી રમુજવૃત્તિ અને સમજણથી ઘડાયેલ વાણી-વર્તન.

અદભુત મિત્ર, એનાથી પણ અદકેરા માણસ. સતત શ્રેષ્ઠતાની જ શોધ પણ સાધના પણ.

એમના ઘરમાં વાતાવરણ સંસ્કૃતનું અને શિક્ષણનું હતું. પિતાજી શાળાના આચાર્ય અને દાદાજી અનેક સંસ્થાઓના સ્થાપક એટલે સમાજ સાથે પૂરી નિસ્બત ઉછેરમાં વણાઈ. શાળાભ્યાસ દરમિયાન વક્તૃત્વ, કાવ્યપાઠ, નાટકમાં હંમેશા એમને પ્રથમ સ્થાન મળતું. મોનો એકર્ટીંગમાં માસ્ટરી. મેડીકલમાં જવાની ઈચ્છા હતી પરંતુ એડમિશન ન મળ્યું એટલે સંકલ્પ કર્યો કે કંઈક કરી બતાવવું ! અને IAS થયા.

હંમેશા સંસ્કૃતના શ્લોકથી પોતાનું વક્તવ્ય શરૂ કરનારા ભાગ્યેશ જહા કહે છે, “સંસ્કૃત ખૂબ સમૃદ્ધ ભાષા છે અને બધી ભાષાઓની જનની છે. એમાં નાદતત્વ છે, સૂત્રો છે, છંદો છે, હજારોની સંખ્યામાં અલંકારો છે એટલે મને સંસ્કૃત ભાષા અત્યંત પ્રિય છે.” સંસ્કૃત પર એમનું એટલું પ્રભુત્વ છે કે ભાગ્યેશભાઈ પોતાનું આખું વક્તવ્ય સંસ્કૃતમાં અસરકારક રીતે આપી શકે છે.

“સ્વાનુભવે મને એવું સમજાયું છે કે પ્રત્યેક સર્જક એક પોતીકા લયની શોધમાં હોય છે બ્રિટનના ગદ્યકાર બેન ઓકરી કહે છે: ‘ગદ્યને તો શ્વસવું પડે છે. બધાં ગદ્યસર્જનોમાં આંતરિક લય હોય છે. શબ્દને પાનાં પર ચોટાડી ન શકાય, એમનામાં કંપન હોવું જોઈએ. Creativity is secular infinity. સર્જકતા પણ એક પ્રકારની પ્રાર્થના છે... રાજકારણ એ શક્યતાની કલા છે, સર્જકતા એ અશક્યતાની કલા છે.’ આવી અશક્યતાની કલા ભાગ્યેશભાઈની લયસાધનાને અંતે પ્રાપ્ત થાય એવી પ્રાર્થના કરીને મારે એટલું જ કહેવું છે કે સર્જકનો આંતરિક લય એ આખરે તો સૃષ્ટિમાં વ્યાપી રહેલા કોસ્મિક લયનો જ એક અંશ છે.” – ગુણવંત શાહ

પોતાને વિષે ભાગ્યેશ જહા

બાસઠ વર્ષની વયે પણ એમ લાગે છે કે રોજ નવું જોમભર્યું જીવન જીવું છું. જીવન બે ભાગમાં વહેંચાયેલું છે, ભાવનાઓ અને તર્ક. માનવી ભાવના વગર ન જીવી શકે કે તર્ક વગર પણ ન જીવી શકે પરંતુ આ જગતમાં સંવેદનશીલ/ ઈમોશનલ લોકો જ કંઈક કરી શકે છે. ભરપૂર સંવેદના એ માનવીનું મૂળભૂત પ્રેરકબળ છે. સંવેદનશીલ અર્થાત લાગણીશીલ હોવું એ માનસ સમૃદ્ધિ છે. એમાં શીલ શબ્દ છુપાયેલો છે જે ચારિત્ર્ય દર્શાવે છે. લાગણીશીલ અને લાગણીવેડા વચ્ચેનો પાતળો ભેદરેખા છે. લાગણીવેડા માનવીને કશું કરવા દેતા નથી. જ્યારે લાગણીશીલ માનવી ધાર્યા શિખર સર કરી શકે છે. આજે એ સમય છે કે માહિતીનો ખજાનો હવે સર્વ માટે સુલભ છે. એટલે જે લોકો સર્જનાત્મક છે એ લોકો જ આગળ રહેશે. સર્જન માટે પણ પરિશ્રમ જોઈએ. લખવું હોય તો ખૂબ વાંચવું પડે, વલોવાવું પડે. પરિશ્રમ સાથે અંદર રહેલી ઊર્મિલતા ભળે અને નવું સર્જન જન્મે.

આજે અંગ્રેજીના પ્રભાવ હેઠળ ગુજરાતી ભાષા ઝંખવાતી જાય છે. અંગ્રેજી ખૂબ સારું હોવું જોઈએ પણ ગુજરાતીના ભોગે નહીં. વિચારો જો માતૃભાષામાં આવે છે, સપના ગુજરાતીમાં આવે છે તો સર્જકતા પણ ગુજરાતીમાં જ પ્રગટી

શકશે. ગુજરાતી મારી મા છે, હિન્દી મારી માસી છે સંસ્કૃત મારી દાદી છે અને અંગ્રેજી મારી પાડોશમાં રહેતી રૂપાળી, વિદેશી, વિદુષી નારી છે. બેસતા વર્ષે પગે લાગીને એની પાસેથી 151/ ડોલર લઇશ પણ મને ઊંઘ આવે ત્યારે મારી મા જ હાલરડું સંભળાવે કે પેટમાં દુખે તો 'સૂંઠ ગોળ ઘી ખાઈ લે' એવું મારા દાદીમા જ મને કહે.

સાહિત્ય કે કવિતા લખવી એ મારો શોખ નથી. કવિતા મારો વિસામો છે. કવિતા મારી હાશ છે, મારું ઓશીકું છે. હું કંટાળું ત્યારે સાહિત્ય પાસે જાઉં છું, હું થાકું ત્યારે સાહિત્ય પાસે જાઉં છું, હું દ્વિધામાં હોઉ ત્યારે સાહિત્ય પાસે જાઉં છું, હું આનંદમાં, સુખમાં સાહિત્ય પાસે જાઉં છું અને દુખમાં પણ સાહિત્ય પાસે જાઉં છું. સાહિત્ય મને આત્મસાક્ષાત્કાર સુધી પહોંચાડે છે. હું યુવાનોને કહીશ કે 'પ્રેમ કરો. તમારી ભાષાને પ્રેમ કરો. તમારી સંસ્કૃતિને પ્રેમ કરો. તમારી ઓળખને પ્રેમ કરો. તમે દુનિયાના કોઈપણ ખૂણે જાવ અને અંગ્રેજીમાં સરસ ભાષણ આપી શકો એટલું સારું અંગ્રેજી તમારું હોવું જોઈએ પણ તમને નરસિંહ મહેતાનું 'વૈષ્ણવજન તો તેને રે કહીએ જે પીડ પરાઈ જાણે રે' એ પણ મોઢે હોવું જોઈએ.